

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยซึ่งได้สรุปและนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย

- 1.1 ความหมายและแนวคิดพื้นฐาน
- 1.2 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 1.3.1 กำนลักษณะของนักเรียน
  - 1.3.2 กำนลักษณะของครู
  - 1.3.3 กำนสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ตอนที่ 2 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และ
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ตอนที่ 3 สหสัมพันธ์คานอนิคอล

- 3.1 ความเป็นมาและหลักการสำคัญ
- 3.2 วัตถุประสงค์ ประโยชน์ และลักษณะของข้อมูลที่ใช้
- 3.3 รูปแบบพื้นฐานของการวิเคราะห์

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 ความหมายและแนวคิดพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง (Eysench and Others 1972 : 16) ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงต้องมีตัวบ่งชี้อันได้มาจากกระบวนการใดกระบวนการหนึ่ง อาทิ การสังเกต การตรวจนับ การทดสอบควยข้อสอบ ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อนและช่วงเวลาในการประเมินที่ยาวนาน หรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนทั่วไป (Published Achievement Tests) จะพบว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้กันทั่วไปมักอยู่ในรูปของเกรคหรือระดับคะแนนที่ได้จากโรงเรียนเนื่องจากเหตุผลที่เชื่อถือได้มากกว่า เพราะอย่างน้อยก่อนการประเมินผลการเรียนครูต้องพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ อีกหลายด้านจึงย่อมดีกว่าการแสดงขนาดของความสำเร็จทางการเรียนจากการทดสอบนักเรียนด้วยแบบวัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนทั่วไป (Linvall and Nitko 1967 : 5)

กรมวิชาการ (2515 : 4) สรุปความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง

1. ความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่เจริญขึ้นโดยการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนตามปกติโดยพิจารณาจากคะแนนสอบหรือผลงานที่ครูกำหนดให้ทำ หรือทั้งสองอย่าง
2. ผลหรือผลงานที่นักเรียนได้จากการเรียนวิชาสามัญ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ซึ่งตรงกันข้ามกับทักษะที่ได้จากวิชาการฝีมือและพลศึกษา

ชวาล แพร์ทกุล (2516 : 15) สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จในค่านความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่างๆของสมอง นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อยสามสิ่ง คือ ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ

วรวิทย์ วคินสรากร (2510 : 5) สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของความสามารถทางวิชาการที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีต่าง ๆ

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1959 : 6) อธิบายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเข้าถึงความรู้หรือพัฒนาทักษะทางการเรียน ซึ่งปกติพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ทำ หรือทั้งสองอย่าง

ดังนั้น จึงมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษา เป็นจำนวนมากได้ให้ความสนใจศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวางเพื่อหาสาเหตุต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยนั้นพบว่า การที่บุคคลมีระดับสติปัญญาเท่ากัน มิได้หมายความว่า จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากัน เพราะว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ แตกต่างกันไป (Carroll 1971 : 326) เช่นเดียวกับที่ ฮาวิกเฮอ์ส และ นิวกาเทิน (Havighurst and Neugarten 1969 : 159) ได้กล่าวถึงข้อสรุปของเทอร์แมน (Terman) ว่า ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุคคลที่มีสติปัญญาเท่ากัน ส่วนใหญ่เนื่องมาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว คุณภาพของโรงเรียนและความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองหรือระดับความมุ่งหวังในอนาคต

เฮอ์เบิร์ต เจ คลอยสแมร์ (Herbert J. Klausmeir 1961 : 28 - 29) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และได้เสนอรูปแบบขององค์ประกอบเหล่านั้นซึ่งได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้สอน คุณลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน คุณลักษณะของกลุ่ม และแรงผลักดันภายนอก เขาได้สรุปว่า คุณลักษณะของผู้เรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่จะอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งองค์ประกอบค่านลักษณะของผู้เรียนนั้นประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ความพร้อมทางสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถ
ด้านความรู้ความคิด รวมทั้งพื้นฐานความรู้เดิม
2. ความพร้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านทักษะรวมทั้งสุขภาพ
3. คุณลักษณะทางจิตใจที่รวมความสนใจ เจตคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพ
4. เพศ
5. อายุ
6. ภูมิหลังทางครอบครัวและสังคม

คอกซิด เอ เพรสคอตต์ (Doxial A. Prescott 1961 : 14 - 16)

ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราความเจริญเติบโตของร่างกาย
สุขภาพของร่างกาย ขอบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะท่าทาง เป็นต้น
2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความ
สัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุตร และความสัมพันธ์ระหว่าง
สมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ชนบทหรือเมืองประเพณี
ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะทางบ้าน
4. องค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์
ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน
5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติ
และแรงจูงใจ
6. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว และการแสดงอารมณ์

คาโรล (Carroll 1971 : 723) ได้เสนอแบบจำลองของการเรียนรู้ในระบบ
โรงเรียน (Model of School Learning) เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบภายใน ซึ่งมี 3 ประการ คือ
  - 1.1 ความถนัดทางการเรียน
  - 1.2 ความสามารถที่จะเข้าใจคำสั่งสอน ซึ่งเป็นส่วนผสมผสานกันระหว่าง
เชาวน์ปัญญาทั่วไป และความเข้าใจภาษา
  - 1.3 การอุทิศเวลาให้กับการเรียน หรือนิสัยในการเรียน
2. องค์ประกอบภายนอก ซึ่งมี 2 ประการ คือ
  - 2.1 ความเหมาะสมของระยะเวลาที่โรงเรียนจัดการศึกษาให้ตามความ
สามารถของนักเรียนแต่ละคน
  - 2.2 ประสิทธิภาพในการสอนของครู

อเล็กซานเดอร์ และซิมมอนส์ (Alexander and Simons 1975 : 3 - 4)
ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรูปฟังก์ชัน EPF (Educational
Production Function) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

$$A_{it} = g [F_i(t)' S_i(t)' P_i(t)' O_i(t)' I_i(t)' U]$$

เมื่อ A_{it} คือเวกเตอร์ที่อาจวัดได้ในรูปของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หรือความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ (Social Competence)
ความเป็นพลเมืองดี ความรับผิดชอบ การตัดสินใจด้วยตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง หรือ
ความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนแต่ละคนในเวลาที่กำหนด

ส่วนองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ เวกเตอร์ A_{it} ได้แก่
 $F_i(t)'$ คือ เวกเตอร์ของลักษณะส่วนบุคคล และภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของ
นักเรียนที่สะสมไว้ในเวลา t

$S_i(t)'$ คือ เวกเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งนักเรียนคนที่ i ได้รับในเวลา t

$P_i(t)$: คือ เวกเตอร์ของกลุ่มเพื่อนในวัยใกล้เคียงกัน (Peer Group) ของนักเรียนที่สะสมไว้ในเวลา t

$O_i(t)$: คือ เวกเตอร์ของอิทธิพลภายนอกอื่นๆ ของนักเรียนคนที่ i ในเวลา t

$I_i(t)$: คือ เวกเตอร์ของคุณสมบัติที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น เซวานปัญญา ของนักเรียนคนที่ i ในเวลา t

U คือ ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น หมายถึง ส่วนที่ไม่สามารถอธิบายได้

นอกจากนี้ บลูม (Bloom 1967 : 167-176) ได้ทำการวิจัยและเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยกล่าวถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3 ตัวแปร คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้ความคึก (Cognitive Entry Behavior) หมายถึงความสามารถทั้งหลายของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยความถนัดและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน

2. คุณลักษณะทางค่านิจพิสัย (Affective Entry Characteristics) หมายถึงสภาพการณ์และแรงจูงใจ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจและทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาวิชาที่เรียน โรงเรียน และระบบการเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและบุคคลิกภาพ ซึ่งคุณลักษณะทางค่านิจพิสัยนี้ บางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงได้

3. คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) ซึ่งได้แก่ การชี้แนะ (Cues) การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน (Participation) การเสริมแรงจากครู (Reinforcement) การแก้ไขข้อผิดพลาด (Correction) และการให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเองทำถูกต้องหรือไม่ (Feed Back) ซึ่งบลูมได้สรุป

การประเมินค่าที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปลี่ยนแปลงเนื่องจากตัวแปรดังกล่าว ทั้งนี้ คือ คำนวณความรู้ความคึกของผู้เรียนมีขอบเขตของความเป็นไปไค้ของการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไค้ 50% ที่เหลืออีก 50% เป็นความแปรปรวนที่เป็นไปไค้ภายหลังการควบคุมตัวแปร ส่วนการเปลี่ยนแปลงค่านิจพิสัย มีเพียง 25% อีก 75% เป็นความแปรปรวนส่วนที่เหลือ เช่นเดียวกับ การเปลี่ยนแปลงทางค่านคุณภาพการสอน สำหรับ พฤติกรรมค่านความรู้ความคึกของผู้เรียนรวมกับค่านลักษณะค่านิจพิสัย มี 65% อีก 35% เป็นความแปรปรวนส่วนที่เหลือ และการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทั้งสามค่านรวมกันมีถึง 90% อีก 10% เป็นความแปรปรวนส่วนที่เหลือซึ่งมีผลน้อยมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากแนวคิด ทฤษฎี ต่างๆที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปไค้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกไค้ 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ

1. องค์ประกอบค่านคุณลักษณะเกี่ยวกับตัวนักเรียน ไค้แก่ ลักษณะเฉพาะของตัวนักเรียน ความสามารถทางสมอง ภูมิหลังทางครอบครัวและสังคม นิสัยในการเรียน ความรู้เดิม ความสนใจและทัศนคติในการเรียน เป็นต้น
2. องค์ประกอบค่านคุณลักษณะเกี่ยวกับครุผู้สอน ไค้แก่ ลักษณะส่วนตัวของครุคุณภาพการสอน พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกับครุ เป็นต้น
3. องค์ประกอบทางค่านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ไค้แก่ สภาพการจัการเรียนการสอน อาคารสถานที่ ความพร้อมค่านวัสดุอุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา เป็นต้น

อนึ่ง จากผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2514 : 49 - 59)
 สุรศักดิ์ อมรรตน์ศักดิ์ (2521 : 60 - 62) พิศเพสิน เขียวหวาน (2521 : 111-112)

พิศเพลิน เขียวหวาน (2521 : 111 - 112) และประนอม ทวีภาณุจันทร์ (2526 : 48) พบว่า องค์ประกอบด้านตัวนักเรียน ครู และโรงเรียน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ส่วนตัวแปรทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อย หรือเกือบไม่มีเลย ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยในต่างประเทศ เช่น ไคสลิง และอาเวริช (Keisling and Averch 1971 : 10 - 20) ได้ศึกษาตัวแปรทางด้านภูมิหลังส่วนตัวและครอบครัว กับตัวแปรทางด้านองค์ประกอบของครูและโรงเรียน โดยส่วนใหญ่แล้ว พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนของนักเรียนมีความสัมพันธ์สูงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสูงกว่าตัวแปรทางด้านองค์ประกอบของครูและโรงเรียนเกือบทุกกรณี ซึ่งองค์ประกอบทางด้านครูและโรงเรียนนั้น ได้แก่ อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ประสบการณ์ของครู และเงินเดือนของครู

ไรน์ และ ปีน (Wright and Bean 1974 : 277-283) ทำการศึกษาอิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของสังคมอเมริกา ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิทยาลัยกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,631 คน พบว่ารายได้ของครอบครัวเป็นตัวแทนของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ใช้เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด

การที่ผลการวิจัยของไทยไม่สอดคล้องกับของต่างประเทศนั้น อาจจะเป็นความแตกต่างทางด้านโครงสร้างทางสังคม รุกมุงหมายของชีวิต และทัศนคติ จึงเป็นการยากที่จะนำผลการวิจัยที่มีอิทธิพลของวัฒนธรรม และประเพณีของประเทศหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกประเทศหนึ่งที่มีวัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างกัน นอกจากนี้ระบบการศึกษาของไทยก็แตกต่างจากระบบการศึกษาของตะวันตกอยู่มาก เพราะระบบการศึกษาของไทยขึ้นอยู่กับระบบการคัดเลือก โดยเริ่มมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาเป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็นการสอบคัดเลือก หรือคัดเลือกจากคุณสมบัติบางประการก็ตาม วิธีการนี้อาจจะช่วยลดความแตกต่างของนักเรียนในส่วนนี้ไปได้ ดังนั้นองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน น้อยกว่า องค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน ลักษณะของครู และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านลักษณะของนักเรียน ลักษณะของครู และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบทางการศึกษาหลายประการมีส่วนส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุคคลแตกต่างกัน องค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางสติปัญญา ก็เป็นองค์ประกอบทางการศึกษาประการหนึ่งที่มีส่วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุคคลด้วย ดังคำกล่าวของ เทอร์แมน (Terman) ที่ว่า องค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาเป็นองค์ประกอบทางการศึกษาที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งองค์ประกอบนี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนที่มีสติปัญญาเท่ากัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน (คมเพชร ฉัตรสุกกุล 2515 : อ้างอิงมาจาก Terman 1966 : 190) ทั้งนี้จึงมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางสติปัญญาที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังต่อไปนี้

เลเฮอร์ (Lehrer 1969 : 3876 - A) ได้ศึกษาองค์ประกอบหลายชนิดที่คาดว่ามีส่วนช่วยในการพยากรณ์ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนเกรดแปด จากโรงเรียนในรัฐโอไฮโอว่า สหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 1968 ได้พบองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การไม่เข้มงวดกวดขัน (Non - Enforcement) ความวิตกกังวล (Instilling Persistent Anxiety) การภูมิใจ (Achievement Motivation via Independence) และความคาดหวังในการศึกษา (Educational Expectation) ทั้งหมดนี้รวมกันมีอำนาจในการพยากรณ์ความสำเร็จในการเรียน ได้ค่าสหสัมพันธ์สูงถึง .55 เมื่อใช้เกณฑ์คือ ผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน เลขคณิต และคะแนนจากแบบทดสอบทักษะพื้นฐานของโอไฮโอว่า รวมกัน เลเฮอร์ ได้สรุปผลการวิจัยของเขาว่า องค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาที่มีความสำคัญในการพยากรณ์ความสำเร็จในการเรียน และช่วยเพิ่มค่าอำนาจในการพยากรณ์ ให้แก่การพยากรณ์ที่ใช้องค์ประกอบทางสติปัญญาเป็นตัวพยากรณ์ด้วย

ทราเวอร์ส (Travers 1958 : 396) กล่าวว่า ตัวแปรทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา เช่น การปรับตัว สภาพทางบ้าน ความสนใจ ความมุ่งมั่น ทักษะชีวิตที่มีต่อสถาบันวิชาที่เรียน และอาจารย์ที่สอน ต่างมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเห็นว่า การทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ถึงแม้ว่าจะออกข้อสอบได้ก็เพียงใจจะได้ค่าสหสัมพันธ์สูงสุดได้ไม่เกิน .7 ซึ่งหมายความว่า ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะทำนายได้ถูกต้องไม่เกิน 50 เปอร์เซ็นต์ นอกนั้นจะต้องใช้ตัวแปรทางด้านอื่น ๆ มาวัดซึ่งหมายถึง องค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา

คิบเบิล (Dibble 1965 : 51) ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ 13 อย่าง เช่น สติปัญญา เพศ รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา ขนาดของครอบครัว เป็นต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 608 คน ผลปรากฏว่าสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรทั้ง 13 ตัว กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ .32 ต่อมา บัสเชอร์ (Buecher 1967 : 1858 - A ถึง 1859 - A) ก็ได้ศึกษาถึงตัวแปรทางอื่นที่ไม่ใช่สติปัญญาเช่นกัน ซึ่งประกอบด้วยสภาพทางครอบครัว เพื่อน ความมีอิสระ ความรู้สึกสำนึกตน ประเพณีวัฒนธรรม และแรงจูงใจ ผลปรากฏว่าสภาพทางครอบครัว แรงจูงใจ ความมีอิสระเสรีภาพ มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แอสเวิร์ธ (Ashworth 1964 : 3224 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่คาดหมายไว้ว่าจะมีพื้นฐานแตกต่างกันหรือไม่ อาจจะเกี่ยวข้องกับตัวแปรต่อไปนี้

1. ระดับเศรษฐกิจและสังคม
2. อาชีพและความมั่นคงในอาชีพของผู้ปกครอง
3. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง
4. โอกาสที่นักเรียนจะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
5. โอกาสที่นักเรียนจะอ่านหนังสือและทัศนอาจร
6. ปัญหาสุขภาพของนักเรียน
7. ความรับผิดชอบของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน
8. ความร่วมมือของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมของโรงเรียน

แอสเวิร์ธ เลือกศึกษาจากนักเรียนระดับ 5 และระดับ 6 จำนวน 178 คน จากโรงเรียนเด็กนิเวศจำนวน 8 โรงเรียน ในรัฐเท็กซัส โดยที่นักเรียนทุกคนมีเกณฑ์ภาคเชาวน์ (I.Q) ตั้งแต่ 120 ขึ้นไป แล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกมีเกณฑ์ภาคเชาวน์ 130 และกลุ่มลบ มีเกณฑ์ภาคเชาวน์ 125 ให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวัดบุคลิกภาพของนักเรียน ผลจากการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามครู ผู้ปกครอง นักเรียนและพยาบาล

สรุปผล ใค้กึ่งนี้

1. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มบวกเอาใจใส่และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มลบ
3. แรงกระตุ้นจากผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
4. อายุ และเพศ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนน้อยมาก
5. โอกาสที่นักเรียนจะอ่านหนังสือที่มีคุณค่าและการทัศนอาจร ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาวิจัยในประเทศไทย อารี ยิงสกุล (2514 : 63 - 64) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมบางประการที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2513 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดพระนคร ข้อมูลที่ใช้ศึกษาคือคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการฟัง การอ่าน และการเขียนของนักเรียนจำนวน 550 คน ซึ่งกำลังเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2514 และครูที่สอน 16 คน ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 16 โรงเรียน ปรากฏผลว่า ภาษาที่พูดเมื่ออยู่ที่บ้าน อาชีพของผู้ปกครอง โอกาสที่นักเรียนจะอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ คุโทรทัศน์ และวุฒิของครูที่สอนมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทย

สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ (2521 : 55 - 59) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคกลาง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2520 สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 704 คน ซึ่งองค์ประกอบค่านที่ไม่ใช่สติปัญญา แบ่งตัวแปรออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบค่านตัวนักเรียน องค์ประกอบ

เศรษฐกิจและสังคม และองค์ประกอบทางค่านโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบ
ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด คือ องค์ประกอบทางค่านโรงเรียน ซึ่งตัวพยากรณ์
เหล่านี้ ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน สังกัดของโรงเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ครูวุฒิ ป.กศ. สูง
เขตที่ตั้งบ้านพัก สถิติการมาเรียน อาชีพของบิดา ตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวพยากรณ์ที่ดี ต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนคณิตศาสตร์ มีค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนาย (R^2) เท่ากับ .1429

ท่านองเกี่ยวกับที่ อรพรรณ วีระกะลัส (2523 : 90 - 93) ได้ศึกษาถึง
องค์ประกอบที่ไม่ใช่สถิติปัญหาที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด และสัมพันธ์กับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด คือองค์ประกอบทางค่านโรงเรียน ซึ่งตัวพยากรณ์
ที่สำคัญ คือ ขนาดของโรงเรียน เช่นกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 : 71 - 73) ได้ศึกษา
วิจัย เรื่อง องค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน
มัธยมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3,873 คน จาก
โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 109 โรงเรียนทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2520 แบ่งตัวแปร
ออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ค่านตัวนักเรียน ค่านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน
และค่านโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรทั้งหมดรวมกันอธิบายความแปรปรวนของผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 28.6 และตัวแปร 5 ตัวแรกที่ได้รับเลือกเข้ามาใน
สมการถดถอยพหุคูณ เป็นตัวแปรเกี่ยวกับ ความเห็นของครูต่อพฤติกรรมของนักเรียน
ประสมการณ์ในการสอนของครู ขนาดของโรงเรียน วุฒิครูสูงสุดของครูประจำชั้น และ
ภาษาที่ใช้พูดที่บ้านของนักเรียน

จากผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทางค่านที่ไม่ใช่
สถิติปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษา เช่นเดียวกับองค์ประกอบ
ค่านสถิติปัญหา ซึ่งผู้วิจัยส่วนใหญ่มักจะศึกษาองค์ประกอบที่ไม่ใช่สถิติปัญหา โดยแบ่งออกเป็น
องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน องค์ประกอบทางค่านครอบครัว สังคม
และเศรษฐกิจ องค์ประกอบทางค่านเกี่ยวกับโรงเรียนและครู

สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา ออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน
 องค์ประกอบด้านลักษณะของครู และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยมี
 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบแต่ละด้าน ดังนี้

องค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน

อนาสตาซี (Anastasi 1958 : 497) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่าง
 เพศชายและเพศหญิง ในด้านความสามารถทางคณิตศาสตร์ พบว่า เพศชายมีความสามารถ
 ทางด้านมิติสัมพันธ์ ความสามารถในการคำนวณ และความสามารถในการให้เหตุผล
 สูงกว่าเพศหญิง สำหรับเพศหญิงมีความสามารถทางด้านภาษา และความสามารถทาง
 ด้านความจำสูงกว่าเพศชาย ท่านองเกี่ยวกับที่ คลาร์ก (Clark 1961 : 205)
 ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเพศ โดยควบคุมเรื่องอายุจริง
 อายุสมอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางสรเรียนของนักเรียนเกรดสาม สี่ และเกรดแปด
 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นละ 150 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชาย และ
 นักเรียนหญิง ไม่แตกต่างกันในเรื่องเกณฑ์สติปัญญา และทักษะพื้นฐานในการอ่าน การทำเลข
 แต่ในเรื่องการใช้ภาษาและการสะกดตัวแล้ว ปรากฏว่า นักเรียนหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 สูงกว่านักเรียนชาย

แมคควอรี (McQuary 1953 : 215 - 228) ได้ศึกษาเกี่ยวกับขนาด
 ของครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง สภาพของสังคมแวดล้อม พบว่า องค์ประกอบเหล่านี้มี
 ความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งตรงกับที่ เวแกนค์ (Weigand
 1957 : 518 - 522) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อผลการเรียน
 ของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน มีผลการเรียนที่แตกต่างกัน
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน คอสเตอร์ (Coster 1959 : 50 - 60)
 ได้ทำการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะหรือสภาพทางครอบครัว กับผลการเรียน
 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ความสนใจในการอ่านหนังสือ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร
 ของบุคคลในครอบครัวของนักเรียน รวมทั้งระดับการศึกษาของบิดามารดา ต่างมีความสัมพันธ์
 ทางบวกกับ ผลการ เรียนของนักเรียน

ชอร์ และ อแลน (Shore and Alan 1960 : 391) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของผู้ปกครอง การวางแผนของผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนของบุตร และความรับผิดชอบของผู้ปกครอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีปิกามารคา.เอ.ใจใส่เรื่องการเรียนของบุตร มากกว่าปิกามารคาของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สอดคล้องกับที่ เมเยอร์แบงก์ (Mayuribanks 1972 : 103 - 109) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจของผู้ปกครอง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีอายุ 16 ปี จำนวน 185 คน โดยใช้แบบทดสอบ Primary Mental Ability และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองให้การส่งเสริมการเรียน จะมีการเตรียมโครงการในการเรียนของเด็ก และเห็นความสำคัญของการศึกษาตลอดจนสนใจเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนเหล่านี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองขาดการส่งเสริม และในทางตรงกันข้าม สแคจเจอร์ (Skager 1964 : 1 - 30) ได้ศึกษา พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เข้มงวด หรือมีพ่อแม่ที่คอยเคี่ยวเข็ญคุกคามอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ทางลบ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วอชิงตัน และ แกรนท์ (Worthington and Grant 1971 : 7 - 10) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัย อุทา (Utha University) เป็นชาย 1,270 คน หญิง 990 คน ได้ศึกษาจากตัวพยากรณ์ 11 ตัว ได้แก่ เพศ รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว คะแนนเฉลี่ยจากโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 วิชา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ และธรรมชาติวิทยา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่ใช่วิชาการ ที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามสภาพภูมิศาสตร์ คะแนนจากแบบสอบ เอซีที การตั้งเป้าหมายของการเรียนวิชาชีพ และทางสังคม การเลือกอาชีพในอนาคต และเกรดเฉลี่ยภาคแรกของมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีที่สุด ได้แก่คะแนนเฉลี่ยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับการศึกษาวิจัยในประเทศไทย สุกัญญา ศิริตันติกร (2512 : 27 - 37) พบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้าน อันได้แก่ ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ขนาดของครอบครัว การทำงานบ้าน ตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยที่ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับที่ แพรวพิมพ์ ประโชนเทพ (2517 : 45 - 47) สํารวจพบว่า บิคามารคาที่มีพื้นฐานความรู้ น้อย บิคามารคามีรายได้ไม่แน่นอน มีผลเสียต่อการเรียนของนักเรียน ท่านองเคียวกับที่ ปัญญากรณ์ ชูสังกร (2520 : 74 - 78) ได้ศึกษาพบว่า การศึกษา รายได้ และอาชีพของบิคามารคา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นอกจากนี้ กนิษฐา แก้วสวัสดิ์วงศ์ (2524 : 74 - 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของเด็กเกาะและเด็กพื้นราบ พบว่า ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน การเรียนคกษาชั้น การขาดเรียน อาชีพผู้ปกครอง ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับพี่น้อง ความเอาใจใส่ของครู มีส่วนร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย มีตัวแปรที่เพิ่มเข้ามา คือ ศาสนา การเรียนชั้นอนุบาลหรือเด็กเล็ก ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง

นพมาศ พัวพิสิฐ (2528 : 50 - 53) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียนและครู สมรรถภาพทางการสอน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 6 ปีการศึกษา 2526 จำนวน 400 คน เป็นครู 27 คน พบว่า ตัวแปรทำนายที่สำคัญมี 3 ตัว คือ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน อาชีพของมารคาและเพศของนักเรียน

สมพิศ เจียมศักดิ์ศรี (2529 : 72 - 73) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัว กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนจำนวน 180 คน และผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัย พบว่า ภูมิหลังทางครอบครัวมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และความเกี่ยวข้องกับนักเรียนของผู้ปกครอง

จำนวนพี่น้องในครอบครัวและกำหนดเวลาให้ทำงานบ้านตามที่มอบหมาย การจัดแบ่งเวลาให้นักเรียนทำงานบ้าน หรือทบทวนบทเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 170 - 173) ได้วิจัยเรื่องประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ จำนวน 255 โรงเรียนในปีการศึกษา 2526 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวิชาการและด้านที่ไม่ใช่วิชาการ เมื่อวิเคราะห์โดยวิธีถดถอยพหุคูณ ได้ตัวแปรหรือลักษณะต่างๆที่อธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวิชาการที่เป็นตัวแปรสำคัญค่านลักษณะของนักเรียน ได้แก่ ระดับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดา การเคยเรียนซ้ำชั้น เขตที่ตั้งของบ้านพัก สถิติการขาดเรียน การมีผู้ช่วยเหลือด้านการเรียนที่บ้าน เป็นต้น

ดังนั้น จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ลักษณะเฉพาะของตัวนักเรียนเอง สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตัวนักเรียนมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 17 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนพี่น้อง จำนวนสมาชิกในครอบครัว เขตที่ตั้งบ้านพัก เวลาที่ใช้เดินทางจากบ้านถึงโรงเรียน ระดับการศึกษาของบิดา และมารดา อาชีพของบิดา และมารดา ภาษาที่ใช้พูดที่บ้าน สถิติการขาดเรียน บุคคลที่พักอาศัยด้วย สภาพการเคยเรียนซ้ำชั้น การเคยเรียนชั้นอนุบาลหรือเด็กเล็ก และผลการเรียนเฉลี่ย ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือด้านการเรียนจากที่บ้าน

องค์ประกอบค่านลักษณะของครู

องค์ประกอบค่านลักษณะของครู นับได้ว่าเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา เพราะว่าครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญโดยตรงต่อระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน และมีบทบาทต่อนักเรียนในฐานะผู้ชี้แนะ (Cues) ให้การเสริมแรง (Reinforcement) แก้ไขข้อผิดพลาด (Correction) การจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน (Participation) ตลอดจนแสดงผลการเรียนให้นักเรียนทราบ (Feed back) ตามที่ บลูม (Bloom : 1976) ได้กล่าวไว้แล้วนั้น ตลอดจนจัดหาประสบการณ์ด้านการเรียนให้นักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดตามจุดหมายของหลักสูตร

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบค่านลักษณะของครู ได้แก่ ตัวแปรค่านภูมิหลังของครู และพฤติกรรมการสอนของครู สำหรับตัวแปรค่านภูมิหลังของครู พิจารณาจากสถานภาพส่วนตัวของครู อันจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้

ภูมิหลังของครูก้านสถานภาพส่วนตัว พิจารณาจาก เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม (เขวง ชื่นประโคน 2528 : 22) และพิจารณาจากค่านการทำงานของครู ซึ่งครูจะทำงานค่านการสอนได้ผลดีหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับตัวประกอบหลายอย่าง (ชำรง บัวศรี 2511 : 55) ได้แก่ ชั่วโมงในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอนใน 1 สัปดาห์ ประสบการณ์ในการสอน สวัสดิการและสภาวะการทำงานของครู ซึ่ง ไพรวัดย์ พิทักษ์สาส์ (2522 : 58 - 61) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลในการสอน กับภูมิหลังของครู พบว่า

อายุของครู ประสบการณ์ในการสอน (จำนวนปี) ความรักในอาชีพครู มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู โดยครูประเมินตนเอง ส่วนเพศของครู วุฒิการศึกษา การไต่ถามการอบรมในวิชาที่สอน และการไต่สอนตรงตามวิชาเอกหรือโท ที่เรียนมาของครูนั้น ยังไม่มีหลักฐานพอที่จะสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กับผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโดยครูประเมินตนเอง

ประหยัค ทรงคุณ (2516 : 125 - 126) ได้ศึกษาสถานภาพของครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 พบว่า ครูที่สอนแล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมักจะเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมานาน และมีวุฒิอย่างต่ำอนุปริญญา ท่านองเดียวกับที่ ชิม (Shim. 1964 : 5225 - A ถึง 5226 - A) ได้ศึกษาว่า ประสบการณ์ในการสอนของครูจะส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนหรือไม่ โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 6 จำนวน 124 คน จากโรงเรียนฮาร์วาร์ด เคาน์ตี รัฐแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา และศึกษาประวัติของครูที่สอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่เกรด 1 ถึง เกรด 5 แล้วทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนกับครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี

จันทร์ ชุ่มเมืองปัก (2508 : 29) ได้กล่าวว่า ตัวประกอบที่ทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพตามจุดหมาย มีอยู่ 7 ประการ คือ

1. การเตรียมการสอนและบันทึกการสอน
2. วิธีสอน
3. การทำและการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน
4. การอ่านหนังสือประกอบสำหรับผู้สอน
5. การวัดผล
6. นำใจและทัศนคติของผู้สอน
7. นำใจและทัศนคติของผู้เรียน

สำหรับทางด้านพฤติกรรมกรรมการสอนของครู เอมีคอล และเกียมแมคโต (1965 : 283 - 285) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 23 คน ซึ่งได้รับการพิจารณาจากศึกษานิเทศก์ว่าเป็นผู้มีประสิทธิภาพสูงกว่า และแตกต่างจากพฤติกรรมกรรมการสอนของครูอีก 120 คน โดยใช้ระบบวิธีสังเกต และการวิเคราะห์พฤติกรรมของแฟลนเคอร์พบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า มีพฤติกรรมด้านการพูดน้อยกว่า ยอมรับความคิดเห็น ความคิดริเริ่ม และสนับสนุนให้กำลังใจนักเรียน ตลอดจนพยายามที่จะเร่งให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น มากกว่าครูที่มีประสิทธิภาพปานกลาง นอกจากนี้ครูที่มีประสิทธิภาพสูงก็มีที่ปกครองชั้นเรียนโดยใช้พฤติกรรมทางวาจาทางอ้อม มากกว่าทางตรง และแสดงความคิดเห็นน้อยกว่ากลุ่มครูที่มีประสิทธิภาพปานกลาง

ไคน์ และ แฮนเซน (Kight and Hansen 1967 : 51 - 52) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนตามความต้องการของนักเรียน พบว่า สภาพการเรียนการสอนที่คือนั้น นอกจากครูจะมีวิธีสอนดี การเตรียมการสอนดี มีอุปกรณ์การสอนครบ ลักษณะและขนาดห้องเรียนเหมาะสม ตลอดจนการเอาใจใส่ต่อภาระงานดีแล้ว ครูยังต้องคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนด้วย โดยเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมเพื่อสนองความต้องการของนักเรียน และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีกำลังใจทำให้คุณภาพของการสอนดียิ่งขึ้น ถ้าครูสนใจแต่การสอนไม่คำนึงถึงความต้องการของนักเรียนจะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

ฮาร์ท (Hart 1954 : 218) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อครู และการสอนของครู โดยนักเรียนมัธยมศึกษา Ten Thousand High School และสรุปลักษณะของครูที่ดี ดังนี้

1. ต้องมีความสามารถในการชักจูงนักเรียนให้สนใจในวิชาที่สอน มีความรอบรู้ และสามารถถ่ายทอดความรู้ มีความสามารถกระตุ้นให้นักเรียนคิด
2. ครูต้องสนใจนักเรียน ให้ความร่วมมือ มีมนุษยสัมพันธ์และเห็นใจนักเรียน
3. ต้องมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ยอมรับความคิดเห็น รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนโต้แย้งและแสดงความคิดเห็น

กราวส์ และ กูด (Grouws and Good 1983 : 127 - 144) ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของครูที่มีผลต่อการเรียนการสอนว่า การสอนอย่างตั้งใจจริง (Active Teaching) ของครู อันได้แก่ ครูมีความเข้าใจ มีความคิดรวบยอดในวิชาที่สอน และสามารถอธิบายความหมายของสิ่งที่สอนได้ชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม เอาใจใส่และสนใจต่อการเรียนรู้ของนักเรียน พร้อมทั้งจะสอนเสริมเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนดีขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 : 70 - 73) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูประจำชั้นต่อความสามารถของนักเรียน ระยะเวลาในการประกอบอาชีพของครู วุฒิกฎสูงสุด จำนวนคาบที่สอนใน 1 สัปดาห์ และจำนวนครั้งของการอบรมเพิ่มเติมของครู ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา ทั้งทางบวกและทางลบ โดยที่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบคือ จำนวนคาบที่สอนใน 1 สัปดาห์ จำนวนครั้งของการอบรมเพิ่มเติมของครู ต่อมาได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา" (2530 : 159 - 162) พบว่าในกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะของครูที่มีความสำคัญต่อการอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครูทำให้ความเป็นธรรมชาติแก่นักเรียน และร้อยละของครูที่มีวุฒิปริญญาตรี

นอกจากนี้ จากผลงานวิจัยของ บุญชม ศรีสะอาด (2524 : 184 - 185) พบว่า คุณภาพการสอนเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลทั้งในรูปที่เป็นสาเหตุทางตรง และทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำเริง บุญเรืองรัตน์ (1978 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา 2524 : 5) ได้เสนอรูปแบบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการวิจัยในประเทศไทยว่า ขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการเรียน และคุณภาพการสอนของครู มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด เช่นเดียวกับที่ ประนอม ทวีกาญจน์ (2526 : 48) พบว่า คุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวก กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริม ประสิทธิภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ปาจารย์ รัชชวัลลภ (2527 : 70) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลขององค์ประกอบค่านิยมของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 617 คน จาก 22 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการสอนส่งผลเชิงนิเสธ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งตรงกันข้ามกับ นพมาศ พัวพิสิฐ (2528 : 50 - 53) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียนและครู สมรรถภาพทางการสอน และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 6 ปีการศึกษา 2526 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 400 คน และครู 27 คน ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมทางการสอน ไม่มีตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ แสดงว่ายังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่าสมรรถภาพทางการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ในการวิจัยดังกล่าว

ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยได้สนใจนำตัวแปรค่านิยมของครูมาใช้ในการวิจัยนี้ จึงได้พิจารณาจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด แล้วคัดเลือกตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พบในงานวิจัยเหล่านั้นมาศึกษา จำนวนทั้งหมด 17 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตรในอุปการะ ศาสนา ภูมิลำเนาเดิม หน้าที่โดยตำแหน่ง หน้าที่พิเศษ รายได้กับรายจ่าย วุฒิกู วิชาที่สอนกับวิชาถนัด ประสบการณ์สอน จำนวนชั่วโมงสอนใน 1 สัปดาห์ เวลาที่ใช้เตรียมการสอน จำนวนครั้งที่ให้การบ้าน การอบรมทางวิชาการ และ พฤติกรรมการสอนของครู

องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

โรงเรียนนับได้ว่าเป็นสถานการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ส่งเสริมและสนับสนุนให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้พิจารณาตัวแปรเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ลักษณะของผู้บริหารและการบริหาร ตลอดจนความพร้อมกันต่าง ๆ ที่มีในโรงเรียน ซึ่งคาดว่าจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนนั้นๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่โรงเรียนได้รับอีกด้วย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีดังนี้

ชไนเกอร์ (มณฑลเชียร วุฒิคุณ 2516 : 8 - 9 อ้างอิงมาจาก Schneider 1963 : Unpaged) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องความแตกต่างระหว่างโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์ ด้วยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่จบไฮสคูล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่จบจากโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 111 คน และจบจากโรงเรียนราษฎร์ จำนวน 103 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนโรงเรียนรัฐบาลได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนโรงเรียนราษฎร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พเตček (Ptacek 1964 : 200) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชนบทกับนักเรียนในเมือง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรดแปด ที่อยู่ชนบท จำนวน 190 คน และอยู่ในเมือง จำนวน 600 คน ซึ่งอยู่ในเมืองเนบราสก้า ผลการวิจัยพบว่า

1. มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักเรียนในชนบทและนักเรียนในเมืองเกี่ยวกับผลการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความถี่รวมยอดทางวิทยาศาสตร์
2. นักเรียนในเมืองสอบได้คะแนนการใช้ภาษา ทักษะทางคณิตศาสตร์ และทักษะในการปรับตัว ได้ดีกว่านักเรียนในชนบท
3. คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในเมืองเท่ากับ 9.8 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในชนบทเท่ากับ 9.4
4. นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน น้อยมาก

สรุปได้ว่า สังค์ของโรงเรียน และเงินที่ตั้งของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

อเล็กซานเดอร์ และซิมมอน อ้างถึงงานวิจัยของ คาร์นอย และ ไซอัส เมื่อปี ค.ศ.1974 (วิเชียร เกตุสิงห์ 2522 : 36 อ้างอิงมาจาก Alexander and Simmons 1975 : 31 - 36) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและชนบท ในประเทศญี่ปุ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6,195 คน ตัวแปรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ อัตราส่วนนักเรียนต่อครู เงินเดือนเฉลี่ยของครู คุณวุฒิของครู ประสบการณ์ในการทำงานของครู จำนวนนักเรียนในโรงเรียน และตัวแปรอื่น ๆ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับครูและโรงเรียนจากแฟ้มประวัติ พบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายผลการเรียน คือ จำนวนนักเรียนในโรงเรียน อายุของนักเรียน และเงินเดือนเฉลี่ยของครูในโรงเรียน

สำหรับผลงานวิจัยในประเทศไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 : 54 - 56) ได้ศึกษาองค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรสำคัญในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน พื้นที่โรงเรียน และจำนวนห้องเรียน ซึ่งเป็นตัวแปรเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ต่อมาได้ศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 112 - 114) เพื่อหาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง พบว่า องค์ประกอบทางด้านการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง เรียงตามลำดับคือ ขนาดของโรงเรียน หมายถึง จำนวนครู ประเภทของโรงเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู วุฒิการศึกษาของครู

ทำนองเดียวกับงานวิจัยของ อรพรรณ วีระกะลัส (2523 : 83) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่า ตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี คือ ขนาดของโรงเรียน วุฒิครู อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ตามลำดับ สอดคล้องกับ

สุชาติ ลีตระกูล (2524 : 81 - 91) ซึ่งได้ศึกษาถึงองค์ประกอบบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครสวรรค์เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี คือ ขนาดของโรงเรียน

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนั้น งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มักเกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ อันได้แก่ สภาพห้องเรียน อาคารสถานที่ อาคารฝึกงาน จำนวนสื่อการเรียนการสอน และสถานภาพของโรงเรียนเป็นต้น ตัวแปรที่ค่อนข้างถึงค้ำยันก็คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับ ผู้บริหารและการบริหารโรงเรียน อาทิ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ซึ่ง ปาจารย์ วิชชวัลคุ (2527 : 14) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ความเป็นผู้นำทาง วิชาการของครูใหญ่หรือผู้บริหาร" หมายถึง ความเอาใจใส่ในงานด้านวิชาการ การส่งเสริม งานด้าน การเรียนการสอน และกิจกรรมทางวิชาการด้านอื่นๆของผู้บริหาร ที่เห็นประจักษ์ และวัดได้จากการประมาณค่าของครูในโรงเรียน สำหรับ ณรงค์ บุญมี (2521 : 3) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของผู้บริหารไว้ว่า งานที่สำคัญของผู้บริหารคือ การให้การศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งครูใหญ่ หรือผู้บริหารอาจจะไม่ได้ดำเนินการด้วยตนเอง แต่ต้องมีการวางแผน และจัดการศึกษา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารหรือครูใหญ่จะต้องมี ความรู้ ความชำนาญในเรื่องต่างๆ ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ในโรงเรียนของตน เพื่อที่จะได้เป็น ผู้คอยให้คำแนะนำ ประึกษา และช่วยเหลือครูที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานนั้นให้สะดวกยิ่งขึ้น

ธีระ รุญเจริญ และคณะ (2526 : 73) ได้ศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาภาษาไทย ได้ประมาณร้อยละ 28 และ ผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ได้ประมาณ 17% ส่วน ปาจารย์ วิชชวัลคุ (2527 : 70-71) พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ เป็นสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนทั้งโดย ทางตรงและทางอ้อม โดยส่งผลทางตรงเชิงนิเสธต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน

มัลลิกา นิตยาพร และคณะ (2525 : 1 - 10) พบว่า องค์ประกอบด้าน สภาพโรงเรียน สภาพการเรียนการสอน และด้านสถานภาพของครู ส่งผลต่อคุณภาพการเรียน การสอน และพบว่า ตัวแปรบรรยากาศในชั้นเรียน ของโรงเรียนกลุ่มตัวมีความสัมพันธ์กับ คุณภาพการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ และสามารถจำแนกคุณภาพการเรียนการสอนได้ คือ ความสะอาดและความมีระเบียบของชั้นเรียน การถ่ายเทอากาศ แสงสว่าง ความพร้อม ของวัสดุอุปกรณ์ การจัดชั้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู

นอกจากตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่กล่าวมาแล้ว ตัวแปรหนึ่งที่จะพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแง่ของการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ คือ งบประมาณและค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะว่า การมัธยมศึกษาไม่ใช้การศึกษาค้นคว้า คัดเลือกที่เรียนควรจะต้องเสียค่าใช้จ่ายบ้างตามความเหมาะสม เพื่อที่โรงเรียนจะได้นำเงินจำนวนนี้มาใช้จ่ายในการดำเนินงานในโรงเรียนด้านการเรียนการสอน และ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ซึ่งค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเหล่านี้ ได้แก่ งบค่าเนิการ งบลงทุน เงินบริจาคและเงินบำรุงการศึกษา แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ก็ยังอยู่ในสภาพที่ขาดแคลน ไม่เพียงพอแก่การดำเนินงาน ดังนั้นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจึงควรคำนึงถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเหล่านี้ด้วย ค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนใช้ไปเพื่อจัดการศึกษานั้น ส่วนใหญ่เป็นค่าเนิการมากกว่า งบลงทุน กล่าวคือ เป็นค่าเนิการร้อยละ 72.09 งบลงทุนร้อยละ 27.91 และเป็นค่าวัสดุครุภัณฑ์ ไม่ถึงร้อยละ 9 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีขนาดน้อยกว่า 12 ห้องเรียน และโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีงบค่าเนิการต่อหัวมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่และเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากผลงานวิจัยและ **เอกสารที่เกี่ยวข้อง** กับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงพิจารณาคัดเลือกตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา ใ้ทั้งหมด 14 ตัวแปร คือ ลักษณะของผู้บริหาร พฤติกรรมการบริหาร ขนาดของโรงเรียน พื้นที่ทั้งหมดค่อนักเรียน พื้นที่เล่นกีฬา ค่อนักเรียน พื้นที่ห้องสมุดค่อนักเรียน จำนวนหนังสือในห้องสมุดค่อนักเรียน จำนวนครูค่อนักเรียน จำนวนนักเรียนค่อห้องเรียน ความพร้อมด้านโสตทัศนูปกรณ์ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ งบค่าเนิการต่อหัว และงบลงทุนค่อหัว ตลอดจน เงินบริจาคและเงินบำรุงการศึกษา ค่อหัว ท่านองเคียวกับที่เหตุผลสนับสนุนจาก พวงทอง ไสยวรรณ ได้สร้างเกณฑ์ประเมินเพื่อรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย โดยใช้ทฤษฎี 6 ประการ คือ ถ้าโรงเรียนใดมี (1)โปรแกรมการศึกษา (2) โปรแกรมการจัดกิจกรรม (3) การห้องสมุด (4)การแนะแนว (5)อาคาร สถานที่ และ (6) การบริหารดี โรงเรียนนั้นจะเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพดี

ตอนที่ 2 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 และ
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ซึ่งกำหนดเวลาเรียนไว้ 3 ปีนั้น ถ้าพิจารณาจากหลักการทั่วไปของหลักสูตร จะเห็นได้ว่าหลักสูตรดังกล่าวพยายามที่จะสนองตบนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาของชาติที่มุ่งเน้นค่านิยามงานและอาชีพ หรือการอาชีวศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาความเจริญทางค่านเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ กล่าวคือใ้กว้างหลักการไว้ 4 ข้อ คือ

ข้อ 1 เป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษารวมไป อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาอาชีพ ตามความสามารถและความสนใจ และเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดโปรแกรมเรียนให้ จบในตัวเองได้ หรือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาคือ

ข้อ 2 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาบุคคลิกภาพและเปิดโอกาสให้เด็กวัยรุ่นได้ค้นพบความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะตน โดยให้ผู้นเรียนมีความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล

ข้อ 3 เป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการของท้องถิ่นทางค่านอาชีพ การจักสอนวิชาชีพ จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

ข้อ 4 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้นเรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้ และทักษะจาก แหล่งวิทยากร และสถานประกอบการต่าง ๆ ได้

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาหลังประถมศึกษา มุ่งให้ผู้นเรียนมีความรู้ทั้งวิชาสามัญ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้ผู้นเรียนเข้าใจ และรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ดังนั้น จุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 นี้จึงมุ่งให้ผู้นับเรียน
 ค้นพบและพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง มีความรู้และทักษะที่จะ
 เป็นพื้นฐานเพียงพอในการปรับปรุงการดำรงชีวิต และการศึกษาเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเพื่อ
 ให้ผู้นับเรียนเป็นพลเมืองดี มีพละนาามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรักและผูกพันกับ
 ท้องถิ่นของตนเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย
 โดยที่ตามโครงสร้างของหลักสูตร นักเรียนจะต้องเรียนวิชาบังคับรวมทั้ง 72 หน่วยการเรียน
 และเรียนวิชาเลือกอย่างน้อย 24 หน่วยการเรียน วิชาต่างๆที่กำหนดให้เรียนนั้นแบ่งเป็น
 5 กลุ่มวิชา คือ

กลุ่มที่ 1	กลุ่มภาษา ได้แก่ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ 1 ภาษา
กลุ่มที่ 2	กลุ่มวิทยาศาสตร์ ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์
กลุ่มที่ 3	กลุ่มสังคมศึกษา ซึ่งบูรณาการวิชาต่างๆเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม สังคมวิทยา ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อม และเศรษฐศาสตร์ โดยบูรณาการทั้ง 7 วิชาเข้า ในหัวข้อ ประเทศของเรา เพื่อนบ้านของเรา และโลกของเรา
กลุ่มที่ 4	กลุ่มพัฒนาบุคคลิกภาพ ได้แก่ วิชาพละนาามัย และศิลปศึกษา
กลุ่มที่ 5	กลุ่มการงานและอาชีพ แยกความรู้เป็นวิชาการงาน และวิชาอาชีพ

นักเรียนตามหลักสูตรนี้จะต้องได้หน่วยการเรียนไม่ต่ำกว่า 85 หน่วยการเรียน
 โดยเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกตามโครงสร้างของหลักสูตรจะต้องผ่านวิชาบังคับภาษาไทย
 (12 หน่วยการเรียน) และสังคมศึกษา (15 หน่วยการเรียน) จึงจะถือว่าเรียนจบหลักสูตร
 สำหรับการจัดการเรียนการสอนนั้นได้กำหนดให้มีวิชาบังคับ คือ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์
 วิชาสังคมศึกษา วิชาพละนาามัย และวิชาการงาน (บังคับในชั้น ม.1 ถึง ม.3) วิชาคณิตศาสตร์
 และวิชาศิลปศึกษา (บังคับในชั้นม.1 และม.2) รวม 72 หน่วยการเรียน สำหรับวิชาเลือก
 ให้เรียนวิชาต่างๆ ใน 5 กลุ่มวิชาตามข้อกำหนดของหลักสูตรโดยเลือกเรียนอย่างน้อย 24
 หน่วยการเรียน

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 การที่ใช้คำว่า "หลัง" แทนคำว่า "ต่อ" ก็เพราะไม่ประสงค์จะให้เข้าใจว่าผู้จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วจำเป็นต้องเรียนต่อหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้เพราะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรที่จบในตัวเอง ผู้เรียนจบหลักสูตรดังกล่าวสามารถดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีของสังคมไทยและประกอบอาชีพเลี้ยงชีพได้ตามสมควร เนื่องจากหลักสูตรได้ให้การศึกษาทั่วไปและพื้นฐานวิชาอาชีพแก่ผู้เรียนไว้แล้วอย่างกว้างขวาง ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจของแต่ละบุคคล สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นี้ เป็นหลักสูตรที่จบในตัวเองเช่นกัน โดยมุ่งเน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนประสงค์จะใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพโดยตรง นอกจากนั้นยังเป็นพื้นฐานสำหรับการหาความรู้เพิ่มเติมและการศึกษาต่อในระดับสูงอีกด้วย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความรู้และคุณสมบัติบางประการที่พลเมืองไทยทุกคนควรมีร่วมกัน ตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคล ความหลากหลายของความรู้และอาชีพพื้นฐานและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น และประเทศชาติเป็นสำคัญ

ในการกำหนดหลักสูตร เพื่อให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนในตัวเอง จะต้องมีส่วนประกอบใหญ่ 3 ส่วน คือ จุดหมาย หลักการ และโครงสร้าง

จุดหมาย คือ ความประสงค์หรือความต้องการทางการศึกษาบางประการของบุคคลและสังคม ความต้องการดังกล่าวเป็นคุณสมบัติที่ประสงค์ที่ปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน หลักสูตรนี้ จุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง ได้แก่ จุดหมายข้อ 1 และ 2

ซึ่งมุ่งให้ยูเรียน เป็นพลเมืองดี รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ ออกทนและรู้จักประหยัด

กลุ่มที่ 2 เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะ รวมทั้งเจตคติที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพ ได้แก่ จุดหมายข้อ 3 และ 4 ซึ่งมุ่งให้ยูเรียนมีความรู้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เห็นคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ชรามชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มที่ 3 เน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ได้แก่ จุดหมายข้อ 5 , 6 และ 7 ซึ่งมุ่งให้ยูเรียนรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความรักชาติ เสียสละเพื่อส่วนรวม รักประชาธิปไตย ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รู้จักแก้ปัญหและข้อขัดแย้งด้วยสันติวิธี

หลักการ คือ ทิศทางหรือแนวทางซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร เมื่อพิจารณาหลักการและจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 ซึ่งกำหนดเวลาเรียนไว้ประมาณ 3 ปีแล้วจะเห็นว่าหลักสูตรนี้มีนโยบายและจุดเน้นอย่างชัดเจนที่จะทำให้ยูเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพได้จริง ๆ อันเป็นมาตรการอันหนึ่งที่จะป้องกันปัญหาการว่างงาน และการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น ดังนี้

หลักการข้อ 1 เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งให้การศึกษาทั่วไป และพื้นฐานวิชาชีพอย่างกว้างๆมาแล้วสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ เพื่อยูเรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป

หลักการข้อ 2 เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกยูเรียนให้มีประสบการณ์เพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม หรือเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาคือในระดับสูงขึ้น

- หลักการข้อ 3 เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใจแสวงหาความรู้ความจริง เพื่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา ความสำนึกและความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรมและงานสร้างสรรค์ของมนุษย์
- หลักการข้อ 4 เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม ทั้งนี้ให้การประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ
- หลักการข้อ 5 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจสังคมและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- หลักการข้อ 6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเลือกเฟ้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิตและการอาชีพ
- หลักการข้อ 7 เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมมือกันใช้ความรู้ ความสามารถ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาสังคม
- หลักการข้อ 8 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ

โครงสร้าง คือ ข้อกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาใดบ้าง รายวิชาที่กำหนดในหลักสูตรจะเอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังคุณธรรมและความรู้ตามที่ระบุไว้ในจุดหมาย และทำให้หลักสูตรบังเกิดผลตามจุดหมายที่วางไว้ โดยที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ได้กำหนดโครงสร้างให้นักเรียนเรียนวิชาบังคับ 2 ประเภท คือ

1. ประเภทวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา พลานามัย และวิทยาศาสตร์ จำนวน 24 หน่วยการเรียนรู้
2. ประเภทวิชาพื้นฐานอาชีพ กำหนดให้เลือกเรียนสาขาใดสาขาหนึ่งจาก 6 สาขา คือ ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้

นอกจากนี้ นักเรียนจะต้องเรียนวิชาเลือก โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ วิชาเลือกตามแผนการเรียนและวิชาเลือกเสรี

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล

(Canonical Correlation Analysis)

ความเป็นมา

ผู้ที่เสนอแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล แรกเริ่มในบทความเป็นครั้งแรก คือ Hotelling (1935, 1936) เทคนิคการวิเคราะห์ดังกล่าวได้รับการอธิบายและเผยแพร่ต่อมาโดยบุคคลอื่นๆ เป็นต้นว่า Bartlett (1941, 1948) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล คือ External Factor Analysis ทั้งที่คำอธิบายที่ถูกตั้งก่อนน่าจะเป็น External Component Analysis ก็ตาม ส่วน ฮอร์สท (Horst : 1961) เป็นผู้หนึ่งที่ช่วยให้เทคนิคการวิเคราะห์แบบนี้แพร่หลายออกไปอย่างมาก และ เมอริคิส (Meredith : 1964) เป็นผู้ที่พิจารณาถึงผลกระทบของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรที่มีต่อการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Parameter) สำหรับ แมคคีล (McKeon : 1965) ได้จัดทำ Overview Canonical Analysis ที่ให้ประโยชน์อย่างมากและได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical Correlation Analysis), Multiple Analysis of Variance's Classification และ The Scaling of Categories Data นอกจากนี้ เกทเพนริง (Kettenring : 1971) ได้พัฒนาวิธีการและเปรียบเทียบการนำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล ไปใช้กับตัวแปรตั้งแต่ 3 ชุดขึ้นไป และได้เสนอหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคำนวณค่าสหสัมพันธ์และสัมประสิทธิ์ไว้อีกแบบหนึ่งด้วย สำหรับหนังสืออื่นๆ ที่ได้กล่าวถึงเทคนิคการวิเคราะห์แบบนี้ไว้ค่อนข้างสมบูรณ์ก็มีอยู่หลายเล่มด้วยกัน อาทิ Cooley and Lohns (1971) , Tatsuoka (1971) , Van de Geer (1971)

หลักการสำคัญ

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัววิธีหนึ่งซึ่งพัฒนามาจากการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และได้มีผู้เริ่มนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เมื่อไม่นานมานี้

เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลมีลักษณะคล้ายคลึงกับเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และเทคนิคการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) สิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนคือ เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลไม่มีการแบ่งแยกตัวแปรออกเป็น ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ในลักษณะเป็นรายตัว (Individuals) แต่เป็นการแบ่งตัวแปรทั้งหมดในข้อมูลชุดเดียวกันออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรทำนาย (Predictor Variables) ซึ่งแทนด้วย X's และชุดของตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์ (Criterion Variables) ซึ่งแทนด้วย Y's จำนวนของตัวแปรแต่ละชุดไม่จำเป็นต้องเท่ากัน ดังนั้นแต่ละชุดของตัวแปรดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นตัวแปรประกอบ (Composite Variables) ซึ่งหมายถึงการรวมกันของตัวแปรหลายตัว (Combinations of Variables) เมื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรก็พิจารณาไปด้วยกันทั้งกลุ่มในลักษณะของตัวแปรหลายตัวกับตัวแปรหลายตัว (Many to many patterns of association) ไม่ใช่ลักษณะรายคู่ (Bivariates) ดังเช่นในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) หรือในลักษณะการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตัวเดียวกับตัวแปรหลายตัว (One to many patterns of association) ในการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุดดังกล่าวนี้ได้ จำเป็นต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละชุดให้เข้าใจเสียก่อนว่า ตัวแปรใดบ้างที่มีลักษณะเกินอยู่ในแต่ละชุด จากนั้นจึงคำนวณหาผลรวมของน้ำหนัก (A weighted sum) ของตัวแปรแต่ละชุดซึ่งจะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุดนั้นมีค่าสูงสุด ดังนั้นประเด็นที่สำคัญอีกจุดหนึ่งก็คือ การให้น้ำหนักแก่ตัวแปรที่ประกอบกันอยู่ในแต่ละชุด (๑) จำเป็นต้องระมัดระวัง มิใช่เป็นการกำหนดเอาตามใจชอบโดยพลการ หรือไม่มีหลักเกณฑ์ที่จะอธิบายได้ ดังนั้นการวิเคราะห์คาโนนิกอลจึงเป็นทั้งเชิงปริมาณและเชิงประจักษ์ (Objective and Quantity)

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละชุด และการกำหนดค่าน้ำหนักให้กับตัวแปรแต่ละตัว ผู้วิจัยสามารถสร้างตัวแปรขึ้นมาใหม่ได้ตัวแปรใหม่ที่มีลักษณะเป็นตัวแปรประกอบ (Composite variables) ดังที่กล่าวแล้ว หรือเรียกว่าตัวแปรคาโนนิกอล (Canonical Variables)

ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของแต่ละชุด ต่อจากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์หาสหสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองชุดอีกครั้งหนึ่งและค่าสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ เรียกว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล การวิเคราะห์แบบนี้จึงถือได้ว่าเป็นการลดขนาดหรือจำนวนตัวแปรให้น้อยลง

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

1. ธรรมชาติของความเกี่ยวข้อง หรือรูปแบบของความสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งเชื่อมอยู่ระหว่างชุดของตัวแปรทั้งสองชุด
2. จำนวนความสัมพันธ์ (ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ) ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุด
3. โอกาสที่ความแปรปรวนในตัวแปรชุดหนึ่งจะมีอิทธิพลหรือซ่อนอยู่ในตัวแปรอีกชุดหนึ่ง

ความเป็นไปได้ที่จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่กล่าวถึงในข้อ 3 ยังเป็นที่ถกเถียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะใช้สถิติที่เหมาะสมในการวัดความสัมพันธ์ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล

วัตถุประสงค์สำคัญในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล คือ การหาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองชุด ที่ทำให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด โดยที่แต่ละชุดอาจจะมีตัวแปรหลายตัว และจำนวนของตัวแปรแต่ละชุดจะเท่ากันหรือไม่ก็ได้ และจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุดดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถกำหนดคนนำหนักของตัวแปรแต่ละตัวในแต่ละชุดได้ โดยดูจากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรแต่ละตัวที่ทำให้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุดนั้นมีค่าสูงสุด

ประโยชน์ของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

โดยทั่วไปตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์มักมีลักษณะที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกไม่ออก จึงยากที่จะควบคุมตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งให้แสดงบทบาทหรืออิทธิพลต่อตัวแปรตามเพียงตัวเดียว ดังนั้นเทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลจึงมีประโยชน์ต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. บอกอัตราและแบบแผนความสัมพันธ์สูงสุดระหว่างตัวแปรสองกลุ่มจากข้อมูลชุดเดียวกันได้

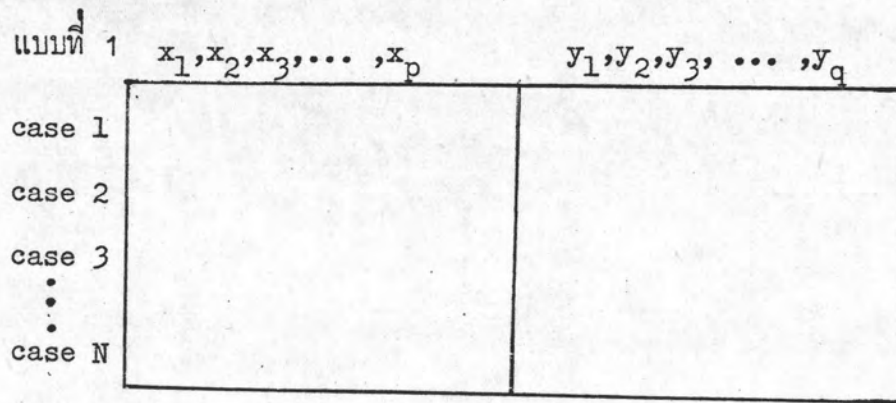
2. ลกข้อมูลหรือตัวแปรลง โดยสามารถสร้างตัวแปรประกอบหรือตัวแปรคาโนนิกอล (Composite or Canonical Variables) ขึ้นจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองกลุ่มนั้นได้

3. สามารถนำค่าของตัวแปรคาโนนิกอลมาใช้จัดอันดับหน่วยวิเคราะห์ตามค่าสูงต่ำ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการกำหนดตำแหน่งของตัวแปรต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวแปรคาโนนิกอล

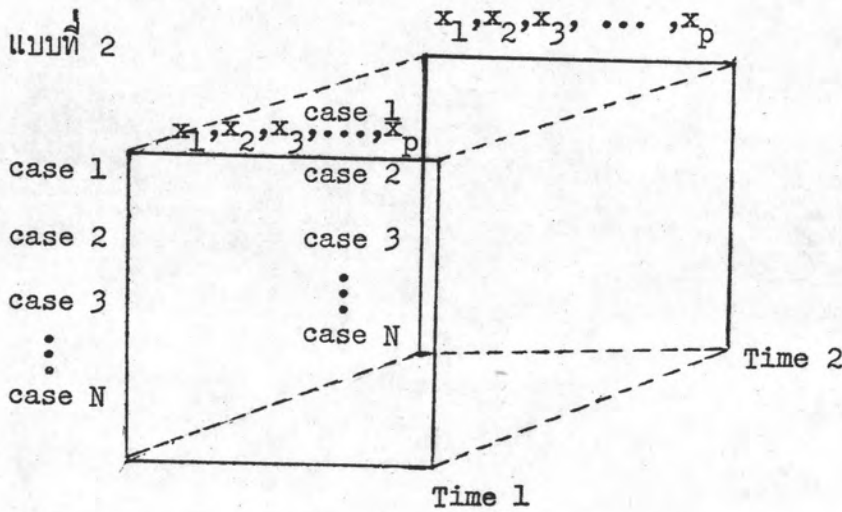
ลักษณะของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่จะนำมาใช้กับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล ต้องเป็นข้อมูลที่มีระดับการวัดแบบช่วง (Interval Scale) หรือ ตัวแปรทวิ (Bivariates) มีค่าเป็น 0 หรือ 1 เช่นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) อย่างไรก็ตามข้อมูลที่แท้จริงก็คือ แมตริกซ์ (Matrices) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละกลุ่ม ซึ่งแมตริกซ์ดังกล่าวอาจจะได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรครั้งแรก และถ้าใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรือใช้สื่อข้อมูลเบื้องต้นครั้งต่อไป ผู้วิจัยสามารถใช้แมตริกซ์แทนข้อมูลทั้งหมดได้ โดยใช่โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS or SPSS^X

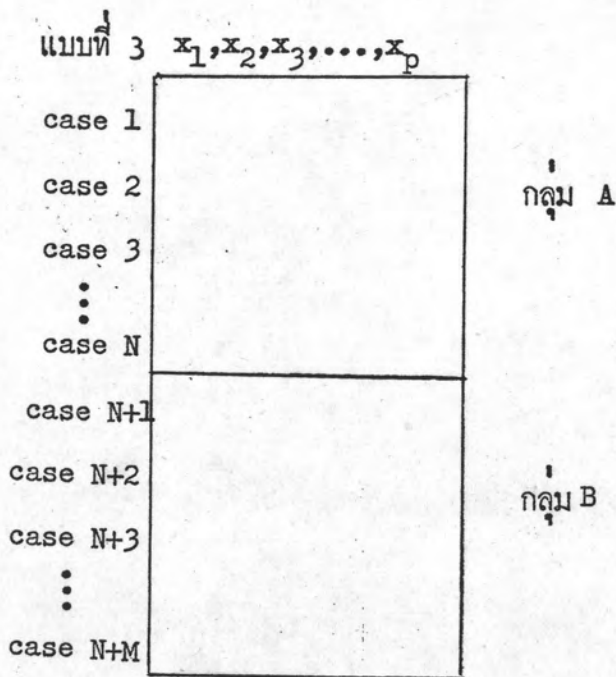
ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูล 3 ชุดต่อไปนี้ พร้อมทั้งเขียนแผนภาพโคอะแกรมประกอบด้วย จะเห็นข้อที่แตกต่างกันในลักษณะของข้อมูล และเทคนิคการวิเคราะห์ดังนี้

ตัวแปร 2 ชุด
ณ เวลาจุดหนึ่ง

ตัวแปร 1 ชุด
ณ เวลาที่ต่างกัน
2 ชุด

ตัวแปร 1 ชุด
ประกอบด้วยกรณี
ที่ศึกษา 2 ชุด

รูปที่ 1

ที่มา : Mark S. Levine , Canonical Analysis and Factor Comparison , Beverly Hills
: Sage Publications , 1982 , p. 10

แบบที่ 1 เป็นตัวอย่างตัวแปรที่ต้องการวัด 2 ชุด ที่มีอยู่ในข้อมูลชุดเดียวกัน ณ จุดเวลาจุดหนึ่ง แมตริกซ์ของข้อมูลชุดหนึ่งที่มีตัวแปรสัมพันธ์กันและแบ่งออกตามแนวอนโคเป็นสองส่วน

แบบที่ 2 เป็นตัวอย่างตัวแปรที่ต้องการวัด 1 ชุด ที่มีความสัมพันธ์กันในข้อมูลชุดเดียวกัน ณ จุด 2 จุดของเวลา นั่นคือ แมตริกซ์ของข้อมูลแบ่งออกได้ชั่วคราวเป็น 2 แมตริกซ์ ซึ่งมี 2 ทิศทาง คือ แถว (Row) และ หลัก (Column)

แบบที่ 3 เป็นตัวอย่างของตัวแปรที่ต้องการวัด 1 ชุด ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในข้อมูลชุดเดียวกัน ณ จุดเวลาหนึ่ง นั่นคือ แมตริกซ์ของข้อมูลชุดหนึ่งที่มีตัวแปรสัมพันธ์กัน และแบ่งออกตามแนวตั้งโคเป็น 2 ส่วน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในข้อมูลแบบที่ 1 ต้องใช้เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation Analysis) ซึ่งต่างจากแบบที่ 3 ที่ต้องใช้เทคนิคการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัย (Factor Comparison Analysis) และในข้อมูลแบบที่ 2 จำเป็นต้องนำเทคนิคทั้งสองวิธีมาใช้ในการวิเคราะห์

รูปแบบพื้นฐานของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล

จากตัวอย่างตัวแปรในข้อมูลแบบที่ 1 จะกำหนดชื่อของตัวแปรทั้งสองชุดว่าชุด X's และ Y's ซึ่งอาจจะใช้ หรือใช้แทนชุดของตัวแปรอิสระรวมกัน กับชุดของตัวแปรตามรวมกันก็ได้ ตามลำดับ ในแต่ละชุดนั้นประกอบด้วยตัวแปรหลายตัว โดยที่ชุด X's ประกอบด้วยตัวแปร $x_1, x_2, \dots, x_p$ ชุด Y's ประกอบด้วยตัวแปร $y_1, y_2, \dots, y_q$ นั่นคือ ในชุด X มีตัวแปร p ตัว และในชุด Y มีตัวแปร q ตัว ดังนั้นจึงมีตัวแปรทั้งหมดจำนวน $p+q$ ตัว และในการศึกษาข้อมูลชุดนี้จะต้องมี $p+q$ คะแนน ซึ่งค่าคะแนนทั้งหมดนี้สามารถนำมารวมกันอยู่ในแมตริกซ์เดียวกันได้ ตัวแปรแต่ละตัวจะสัมพันธ์ข้ามกันกับตัวแปรอื่นๆที่เหลือ ซึ่งจะก่อให้เกิดแมตริกซ์จัตุรัสที่สมมาตรกัน (A square symmetric matrix) ของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีมิติเป็น $(p+q) \times (p+q)$ ขึ้นมา

ตามแบบเดิม นั้น ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณมาได้อีกคือ ค่า r ที่ได้จากการคำนวณแบบ Pearson Product Moment แม้ว่า จะคลุมเคลือ ผลที่จะทดลองใช้ Non-parametric associational statistics ในการวัดตัวแปร 2 ตัวก็ตาม แต่ถ้าเลือกใช้การวิเคราะห์แบบ Pearson จะทำให้ลักษณะความแปรปรวนไม่มีความหมายในการวิเคราะห์ครั้งต่อไป

	$x_1, x_2, \dots, x_p$	$y_1, y_2, \dots, y_q$
case 1	SET X	SET Y
case 2		
⋮		
case N		

รูปที่ 2

จากรูปที่ 2 การใช้การวิเคราะห์แบบเพียร์สัน แสดงถึงความแตกต่างที่เท่ากันของคุณลักษณะที่ถูกวัด หรือสันนิษฐานว่าข้อมูลได้มีการคาดประมาณคุณลักษณะตามอันตรภาคชั้น (Interval Propotion) ข้อสันนิษฐานที่เกินขีดของเทคนิควิธีนี้ รวมทั้งวิธีวิเคราะห์ตัวแปรที่คล้ายคลึงกัน ที่ไถ่กล่าวถึงแล้วคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆที่มีลักษณะเป็นเส้นตรง (Linear) ดังนั้นถ้านักวิจัยจะสันนิษฐานว่าไม่ใช่ลักษณะเส้นตรงจะต้องเปลี่ยนแปลงข้อมูลไปสู่สถิติที่ไม่ใช่เส้นตรงอย่างเหมาะสม

แมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ R สามารถที่จะกำหนดส่วนออกได้เป็น 4 แมตริกซ์ย่อย คือ R_{xx} , R_{yy} , R_{yx} และ R_{xy} ในแมตริกซ์ย่อย R_{xx} ประกอบด้วยสหสัมพันธ์ของตัวแปรในชุด X ในแมตริกซ์ R_{yy} ประกอบด้วยสหสัมพันธ์ของตัวแปรในชุด Y และในแมตริกซ์ R_{xy} กับ R_{yx} จะเป็นสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ข้ามกันของตัวแปรในชุด X กับชุด Y จากคุณสมบัติเชิงสมมาตรของแมตริกซ์สหสัมพันธ์ ดังนั้น R_{xy} จึงมีค่าเท่ากับ R_{yx} ที่สามารถสลับเปลี่ยนแทนกันได้ ดังนั้นจึงมีข้อมูลที่แตกต่างกันสองประเภทในสหสัมพันธ์ R ซึ่งมีรูปแบบของการพึ่งพาทันกันภายในแต่ละชุด และรูปแบบของการมีสหสัมพันธ์ข้ามกันใน 2 ชุด ดังรูปที่ 3 ซึ่งแสดงโครงสร้างของ R ถ้าค่าของ R_{xy} หรือ R_{yx} ประกอบด้วยสัมประสิทธิ์ที่มีค่าไม่เป็น 0 บางตัว อย่างน้อยที่สุดปัญหาที่พบก็คือการกำหนดรูปแบบของสหสัมพันธ์ระหว่างสองชุดนี้นั่นเอง

	$x_1, x_2, \dots, x_p$	$y_1, y_2, \dots, y_q$
x_1	R_{xx}	R_{xy}
x_2		
$\vdots$		
x_p		
y_1	R_{yx}	R_{yy}
y_2		
$\vdots$		
y_q		

รูปที่ 3 Partitioned Correlation Matrix

การวิเคราะห์รูปแบบสหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนี้ จะทำให้สำเร็จได้โดยการแทนที่ตัวแปรเดิมในชุด X และชุด Y ด้วยคู่ของตัวแปรเดิมที่รวมกันในลักษณะเส้นตรง (Pairs of Linear Combination of Original Variables) การรวมกันของตัวแปรในลักษณะเส้นตรงนี้ซึ่งเรียกว่า น้ำหนักรวมของตัวแปรเหล่านั้น (Weighted sum of those variables) ดังนั้นเรามีกลุ่มของตัวแปร $z_1, z_2, z_3, \dots, z_n$ ขนาดของ Linear Combinations ของตัวแปรทั้งสองชุดนี้จะกำหนดรูปได้เป็น

$$Z = a_1 z_1 + a_2 z_2 + \dots + a_n z_n$$

เมื่อ $a_1, a_2, \dots, a_n$ เป็นค่าคงที่ และสมการของ Z จะลดรูปได้เป็น

$$Z = \sum_{i=1}^n a_i z_i$$

ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล สมการ Linear Combinations ของตัวแปรชุด X จะคล้ายคลึงกับสมการ Linear Combinations ของตัวแปรชุด Y ซึ่งเป็นสมการที่มีจำนวนของตัวแปรที่เป็นไปได้ของแต่ละชุดเป็นอนันต์ (Infinity) และสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในชุดชุด X และชุด Y จะกำหนดได้เช่นเดียวกับสมการของ Z ซึ่งจะทำให้ผลลัพธ์ของ Linear Combinations ของตัวแปรชุด X กับของชุด Y มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด

ถ้านิยามให้ $\underline{X}$ และ $\underline{Y}$ เป็นผลรวมของตัวแปรชุด X และชุด Y ตามลำดับ จะได้สมการเป็นดังนี้

$$\begin{aligned}\underline{X} &= \sum_{i=1}^n a_i x_i \\ \underline{Y} &= \sum_{i=1}^n b_i y_i\end{aligned}$$

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลจะเลือกค่าต่างๆ สำหรับตัวคงที่ a_i และ b_i ซึ่งจะทำให้ค่า r_{xy} เป็นค่าสูงสุดที่เป็นไปได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า $\underline{X}$ จะแสดงการรวมกันของตัวแปรชุด X และ Y แสดงการรวมกันของตัวแปรชุดที่มีสหสัมพันธ์สูงที่สุดกว่าการรวมแบบใดๆ จากการที่จำนวนตัวแปรของสมการ Linear Combinations มากเป็นอนันต์ในกลุ่มตัวแปรทั้งสองชุดนั้น จะพบได้ว่าจะมีคู่พิเศษหนึ่งที่มีสหสัมพันธ์สูงที่สุดกับซึ่งสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่าง $\underline{X}$ และ $\underline{Y}$ นั้น คือ สหสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical Correlation : R_c)

ในกรณีที่มีการแยก $\underline{X}$ และ $\underline{Y}$ ออกจากกันซึ่งเป็นสิ่งที่กระทำได้แต่ไม่สามารถจะประกันได้ว่าจะมีคู่ของ Linear Combinations เพียงคู่เดียวที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับอีกคู่หนึ่ง ดังนั้น $R_{\underline{X}, \underline{Y}}$ อาจจะมีค่าสูงสุดแต่อาจจะมีการรวมกันอย่างอื่น เช่น x' กับ y' ในค่าของ $R_{x', y'}$ ที่มีค่าแตกต่างจาก 0 อย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นในขั้นต่อไปคือ การกำหนดตำแหน่งคู่ของ Linear Combinations ต่างๆที่จะได้ค่าสหสัมพันธ์สูงรองลงมาโดยจำกัดชุดที่รวมกันครั้งต่อไปไม่ให้มีสหสัมพันธ์กับคู่แรก เหตุผลดังกล่าวนี้เพื่อต้องการกำหนดรูปแบบทางสถิติที่เป็นอิสระ (Orthogonal) ของการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มทั้งสอง แต่ถ้าไม่ได้กำหนดข้อจำกัดดังกล่าวนี้ ก็จะพบว่าการรวมตัวกันจำนวนอนันต์ (Infinite number) ที่มีค่าสูงเกือบจะเท่ากับครั้งแรก อย่างไรก็ตามการรวมกันนี้จะไม่ได้ทำให้ข้อมูลใหม่ๆเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มแต่อย่างใด แต่จะได้ค่าของ $\underline{X}$ และ $\underline{Y}$ ที่เป็นไปได้เท่านั้น

ในกรณีที่กำหนดตำแหน่งของชุดสัมพันธ์เป็น $a'_1, a'_2, \dots, a'_p$ และ $b'_1, b'_2, \dots, b'_q$ ซึ่งเป็นสัมพันธ์ของ $\underline{X}'$ และ $\underline{Y}'$ ก็อาจจะกำหนดตำแหน่งคู่ย่อยๆของการรวมกันในลำดับต่อไปได้ ในแต่ละคู่จะมีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลน้อยกว่าคู่ที่มาก่อน แต่ค่าสูงสุดที่เป็นไปได้นั้นจะอยู่ในรอบของมันเอง (d's generation) ทุกๆคู่จะเกิดขึ้นได้หลังจากที่มีการจำกัดให้ไม่มีสหสัมพันธ์กับคู่ที่มีการรวมกันมาก่อนหน้านั้นเป็นอันดับแรก เนื่องจากธรรมชาติของวิธีการคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ เป็นหลักประกันว่าจะไม่มีจำนวนคู่มากขึ้นไปกว่าจำนวนตัวแปรชุดที่เล็กกว่า ดังนั้นจึงจะไม่มีค่าตอบที่มากกว่าค่าที่น้อยที่สุดของ p และ q

ดังนั้นสมการของ x_i และ y_i จะเป็นดังนี้

$$x_i = a_{i1}x_1 + a_{i2}x_2 + \dots + a_{ip}x_p$$

$$y_i = b_{i1}y_1 + b_{i2}y_2 + \dots + b_{iq}y_q$$

ค่าเฉลี่ย (Mean) ของ $x_i = \dots$ ค่าเฉลี่ยของ $y_i = 0$ ทุกค่า i
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ $x_i = \dots$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ $y_i = 1.0$

$$R_{x_i x_j} = R_{y_i y_j} = R_{x_i y_j} = 0, i \neq j$$

$R_{x_i y_j}$ = ค่าสูงสุดที่เป็นไปได้ในชุดของ a และ b ที่กำหนดข้อจำกัดต่างๆไว้ในรูปเมทริกซ์

ผู้ใช้สหสัมพันธ์คาโนนิกอลจะต้องเห็นจริงว่า สัมประสิทธิ์ที่ได้กำหนดขึ้นคือ a และ b นั้นเป็นสัมประสิทธิ์ที่ใช้กับตัวแปรเดิม x และ y ในรูปของคะแนนมาตรฐาน นั่นคือตัวแปร x และ y จะต้องแปลงเป็นรูปคะแนนมาตรฐาน (Z - Score) ซึ่งคะแนนนี้เป็นน้ำหนักมาตรฐานซึ่งแสดงอยู่ในทิศทางที่ไม่ขึ้นอยู่กับมาตรฐานเดิมของการวัด และสามารถพิจารณาเพื่อแสดงถึงการเกี่ยวข้องโดยตรงต่อตัวแปรมาตรฐานแต่ละตัวที่มีต่อความแปรปรวนรวมของคะแนนประกอบ (Composite Scores) การนำสัมประสิทธิ์ไปใช้กับตัวแปรมาตรฐาน x และ y จะทำให้เกิดคะแนนของตัวแปรคาโนนิกอล ตัวแปรคาโนนิกอลเหล่านี้จะมีค่าเฉลี่ย เป็น 0 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเหล่านั้นจะขึ้นอยู่กับวิธีเฉพาะที่มีอยู่ใน Computational Algorithm ซึ่งกำหนดค่าสัมประสิทธิ์ u_i และ v_i ดังนี้

$$Z_x = u_1X_1 + u_2X_2 + \dots + u_pX_p$$

$$Z_y = v_1Y_1 + v_2Y_2 + \dots + v_qY_q$$

สำหรับสูตรที่ใช้ในการคำนวณจะกล่าวถึงไว้ในบทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย
ในส่วนที่เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป.

การแปลผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลจะนำไปสู่ชุดของสัมประสิทธิ์ และชุดของค่าน้ำหนักมาตรฐาน (Standardized weights) c และ d บนตัวแปร x และ y ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลแต่ละตัว (R_{c_j}) อาจจะไม่เหมือนกับสหสัมพันธ์อื่นๆ นอกจากนี้ตามนิยาม R_{c_j} จะมีค่าเป็นบวก ซึ่งความจริงแล้วความสัมพันธ์ของ x 's และ y 's จะมีค่าสหสัมพันธ์ได้ทั้งบวกและลบ ส่วน $R_{c_j}^2$ หรือค่าไอเกน (Eigenvalues) คือค่าแสดงสัดส่วนของความแปรปรวนของ Z_{xj} ที่อธิบายโดย Z_{yj}

ชุดของค่าน้ำหนัก c_j และ d_j ตามค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลลำดับที่ j อาจจะแสดงค่าได้เช่นเดียวกับสัมประสิทธิ์ของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression analysis) ขนาดของความสัมพันธ์จะชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวในชุดนั้น เมื่อเทียบกับตัวแปรในอีกชุดหนึ่ง ตัวแปรหนึ่งๆจะมีค่าน้ำหนัก (Loading) เป็นพื้นฐานหรือตัวชี้ในการอธิบายตัวแปรคาโนนิกอล ถ้ามีเครื่องหมายเหมือนกันแสดงว่ามีความสัมพันธ์ ทางบวก และถ้ามีเครื่องหมายตรงข้ามกันแสดงว่ามีความสัมพันธ์กันทางลบ

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลระหว่างชุดของตัวแปรอิสระร่วมกันจากองค์ประกอบค่านักเรียน ลักษณะของครู และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับชุดของตัวแปรตามร่วมกันจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากชุดของตัวแปรตามร่วมกันจากคะแนนรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่านักเรียน และค่านักเรียนที่ไม่ใช่วิชาการ มีอยู่ 2 ตัว ดังนั้นค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลจึงมีได้อย่างมากที่สุดสองค่า และน้ำหนักหรือสัมประสิทธิ์คาโนนิกอลของตัวแปรต่างๆที่สอดคล้องกับค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลดังกล่าวมีได้สองชุด เช่นกัน

ถ้าพิจารณาชุดตัวแปรตามร่วมกันจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่านักเรียน 6 วิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่านักเรียนที่ไม่ใช่วิชาการอีก 2 วิชา รวมเป็น 8 รายวิชาแล้ว จะได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลอย่างมากที่สุด แยกค่า แต่ผู้วิจัยจะนำมาพิจารณาผลการวิเคราะห์เฉพาะค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลที่มีนัยสำคัญทางสถิติเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ค่าน้ำหนักหรือสัมประสิทธิ์คาโนนิกอลของตัวแปรต่างๆที่สอดคล้องกับค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลดังกล่าว จึงจะนำเสนอจำนวนชุดเท่ากับจำนวนค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลที่มีนัยสำคัญ

ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลนี้จะแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เป็นไปได้ สูงสุด ระหว่างชุดของตัวแปรตามร่วมกัน และชุดของตัวแปรอิสระร่วมกัน ส่วนสัมประสิทธิ์คาโนนิกอล เป็นน้ำหนัก (Loading) ที่แสดงถึงความสำคัญของตัวแปรนั้น ที่มีส่วนช่วยให้ได้ความสัมพันธ์ สูงสุดดังกล่าว ดังนั้นในการพิจารณาว่าตัวแปรในชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตาม ตัวใดบ้าง สัมพันธ์กันก็พิจารณาจากขนาด และเครื่องหมายสัมประสิทธิ์คาโนนิกอลของตัวแปรเหล่านั้น ตัวแปรใดที่มีสัมประสิทธิ์คาโนนิกอลสูงและมีเครื่องหมายอย่างเดียวกัน ตัวแปรเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน แต่มีเครื่องหมายต่างกันจะมีความสัมพันธ์ทางลบซึ่งกันและกัน

ค่าสถิติที่สำคัญอีกค่าหนึ่งคือ ค่าไอเกน (Eigenvalues) ซึ่งก็คือกำลังสองของ ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล เป็นค่าที่แสดงถึงความแปรปรวนที่รวมกันของตัวแปรทั้งสองชุด นั่นคือ เป็นสัดส่วนแสดงความสัมพันธ์สูงสุดระหว่างตัวแปรทั้งสองชุด หรือเป็นอิทธิพลสูงสุดที่ตัวแปรใน ชุดหนึ่งส่งผลต่อตัวแปรอีกชุดหนึ่ง

สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคาโนนิกอลนี้ สามารถวิเคราะห์หา ค่าสัดส่วนของน้ำหนักตัวแปรทั้งหมดที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุดนั้นเป็น ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่มีค่าสูงสุด ดังนั้นค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลตัวแรกจึง เป็นค่าสูงที่สุด อันเกิดจากสัดส่วนของน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว ดังปรากฏในสัมประสิทธิ์คาโนนิกอลชุดแรก ส่วนชุดที่สอง หรือชุดต่อไป เป็นสัดส่วนของน้ำหนักแต่ละตัวแปรที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรทั้งสองชุดในส่วนที่เหลือเป็นเชิงเส้นตรงที่มีค่าสูงสุด ซึ่งเป็นอิสระจากชุดแรกตามลำดับ ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลตัวที่สองหรือตัวต่อไปจึงมีค่าน้อยกว่าตัวแรกตามลำดับ